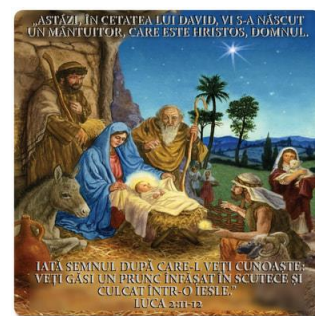

Proiect de Crăciun

Nașterea Domnului în Obiceiuri și Tradiții

I. Date generale:

Data: 11 decembrie 2020

Școala: Liceul Tehnologic „Mihai Viteazul” Zalău

Disciplina: Religie ortodoxă

Titlul lecției: Nașterea Domnului în obiceiuri și tradiții

Clasele: IX -XII

Subiectul: Haba (Șezătoarea), Viflaimul, Turca (Capra), Vergelul, Colinde, Călușarii

Tipul lecției: Mixtă

Durata lecției: 50 minute

Profesor: Gheorghina Dana Rus

II. Competențe generale:

- integrarea valorilor și a cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente.

Sărbătoarea Crăciunului trebuie privită astfel:

- din punct de vedere *religios-moral*: pregătirea omului, „coroana creației” divine, pentru sărbătoarea Nașterii Mântuitorului”;

- din punct de vedere *trupesc*: curățirea trupescă prin post, înfrânare de la mâncare, băutură, fapte rele;

- din punct de vedere *sufletească*: curățire sufletească prin rugăciune, fapte bune.

III. Competențe specifice:

C₁ - identificarea și folosirea unor modele de comportament creștin în exemplele din Biblie și din istoria Bisericii pornind de la conștientizarea importanței sărbătorii Nașterii Domnului și sărbătoarea Crăciunului;

C₂ - analiza datoriei creștinului și a specificului acestora în contextul societății actuale; păstrarea, transmiterea și aplicarea obiceiurilor și tradițiilor, dar și conștientizarea darurilor primite de la Dumnezeu, prin Nașterea Fiului Său;

C₃ - aplicarea învățăturilor creștine referitoare la modul de participare personală la viața liturgică a Bisericii prin transferul de idei de la exemplul concret al cadourilor la *metafora bunătății*;

IV. Strategia didactică:

Mijloace de învățământ: fișe de lucru, video-proiector, planșe, coș pentru ață, ciur, farfurii, nuci, staniol.

Metode de învățământ: expunerea, studiul de caz, descrierea, explicația, povestirea, exemplul, problematizarea, joc de rol, prezentare PPT, prezentare pe platforma Google Classroom.

Forme de organizare: frontal și individual.

V. Desfășurarea activității:

1. Evocare

a) Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos este prezentată în Sfânta Scriptură - Sfânta Evanghelie după Matei 1, 18-25. Elevii vor primi indicații să citească aceste versete din Sfânta Scriptură, sau, în situația în care ora se desfășoară on-line, se poate solicita elevilor să caute aceste versete pe site-ul www.bibliortodoxa.ro (3 minute)

b) - Prezentare film, privind „Nașterea Domnului”:

Se va proiecta, cu ajutorul videoproiectorului, un filmuleț de 16 minute, ce conține date despre istoria „Nașterii Domnului”:

<https://www.youtube.com/watch?v=hg4L51VwzY8> (16 minute)

Cadrul didactic va face o introducere în tema activităților ce urmează să se desfășoare: Crăciunul înseamnă nașterea Mântuitorului, dar și nașterea speranței și a bucuriei, și în același timp, reuniunea familiei:

Bradul de Crăciun este o „reprezentare a Arborelui lumii” (din vechiul cult al arborilor), spun unii, alții văd în bradul de Crăciun o referire directă la „Arborele Paradisului”, împodobit cu mere roșii care amintesc de păcatele comise de protopărinții noștri, înainte de alungarea din Rai.

În dimineața de Crăciun e bine să ne spălăm cu apă curată luată din fântână, în care punem o monedă de argint, pentru ca tot anul să fim feriți de boli și curați ca argintul.

Obiceiuri și tradiții specifice sărbătorii Crăciunului: Haba (Șezătoarea), Viflaimul, Turca (Capra), Vergelul, Colinde:

- *Tradiție* – reprezintă ansamblul de datini, obiceiuri, credințe, care se statornicesc în cadrul unor grupuri sociale și care se transmit din generație în generație.
- *Tradiționalism* – atașament exagerat față de tradiție, cu evidentă tendință de supraevaluare a elementelor tradiției, proprie spiritului conservator.
- *Obicei* – nu este altceva decât o deprindere consacrată, comună unui popor sau unei comunități omenești, datină, tradiție, rânduială. Este expresia limpede ce semnifică periodicitatea unui comportament colectiv, dar și a modului de instruire, de acceptare comunitară a acestuia.

2. Prezentarea obiceiurilor și tradițiilor

a) Haba (Șezătoarea)

Sinonim cu șezătoarea, haba este un grup restrâns, specific zonei de la țară, când fete și feciori se adună în serile de toamnă târzie și început de iarnă, de obicei în postul Crăciunului, pentru a lucra, dar și pentru a petrece spunând glume, povești, ghicitori, cântând și dansând. În vremurile vechi, în postul Crăciunului, fetele și feciorii se strâneau mai mulți la un loc, în habă. Gazda putea fi o fată fecioară sau o femeie văduvă, dispusă să-i primească pe tineri. Fetele aduceau alimente, iar feciorii vin. Unii părinți nu le dădeau, zicând că n-au nici ei, așa că trebuiau să fure de acasă.

În habă, fetele torceau, iar feciorii le furau fusele. Fetele plăteau un sărut pentru fus, ca să poată torce mai departe. Fetele megreau în habă, nu atât ca să lucreze, cât să se întâlnească cu

feciorii. De aceea, furau câte un fus plin cu *tort* de acasă, zicând mamei că l-au tors în habă. Mama se bucura că are fată harnică.

În sat erau mai multe habe, iar feciorii mergeau pe la toate, dar se opreau unde erau fete mai frumoase. După ce gazda îi servea cu mâncare și băutură, începea distracția: cântau, jucau. Feciorii învârteau fetele pe sub mână și descântau.

În habă, se cunoșteau fetele cu feciorii și se legau prietenii, iar unii ajungeau să se cunune. Cea mai aleasă fată, era cea pe care o striga preotul în biserică, la Bobotează.

<https://www.facebook.com/watch/?v=925669997588496> (5 minute)

b) *Viflaimul*

Viflaimul este o veche dramă populară românească, având la bază legenda nașterii lui Hristos. Această dramă liturgică poartă diverse denumiri: în Moldova este cunoscută sub denumirea de „Irozi” sau „Irod”, în Muntenia „Tăierile”, „Cei trei magi”, sau „Vicleim”, „Viclei”, ș.a.; în Transilvania „Viflaim”, de la numele orașului Betleem.

Discuțiile cu privire la originea și vechimea viflaimului sunt multe și destul de controversate, dar „acestea nu înseamnă că vicleimul nu-și are fondul național autohton, reprezentând obiceiuri și practici populare”

În Transilvania, se cunoaște „spectacolul irozilor încă de la mijlocul secolului al XVIII-lea, în unele cazuri chiar din secolul al XVII-lea”.

<https://www.youtube.com/watch?v=ataNs9wqWP8> (5 minute)

c) *Turca – (Capra)*

Turcă, derivă din slavul „tur” (tur, torun), care înseamnă *taur*. Masca corespunzătoare e denumită capră sau turcă. Masca e însoțită de un moșneag, „unchiaș” și e fluierașul ce susține melodia de joc.

Jocul caprei este spectaculos, cu sărituri îndrăznețe și cu clămpăniri ritmice ale fălcii inferioare extrem de zgomotoase, stridență mărită și de clopoțelul legat uneori de aceasta, încât

asistența este pătrunsă de valuri repetate de fiori. De altfel, masca inspiră teama nu numai copiilor, ci chiar adulților tocmai prin aceste exhibiții coregrafice și dramatice de mare putere

expresivă. În același timp, anumite gesturi sunt menite să provoace ilaritate, voioșie, în concordanță cu rostul general al colindării, încât, cele două aspecte se îmbină, disputându-și mereu întâietatea, potrivit cu momentul dat al reprezentării. Moșul însoțitor are rolul de a o îndemna la joc cu strigături adecvate.

<https://www.youtube.com/watch?v=uhIZgWkaetA> (3 minute)

d) *Vergelul*

Sub numirea de *vergel*, aflăm la poporul român trei specii de datini păstrate din moși-strămoși, un eveniment care se sărbătorește a treia zi de Crăciun. Acest eveniment este organizat de feciorii satului.

Scopul principal al speciei *prime* de *Vergel* e profeția norocului pentru anul viitor, apoi petrecerea, cunoașterea mai de aproape a

persoanelor care îl serbează, și în urmă încuscrirea sau înrudirea. La acest *Vergel* iau parte feciori și fete, bărbați și neveste, tineri și bătrâni, pe scurt cine voiește. Însă îndemnul la serbarea lui îl dau mai întâi feciorii și părinții cu fete mari.

Scopul speciei *a doua* de *Vergel* care se serbează numai de către fetele mari, e profețirea și cunoașterea ursiților.

Scopul celei de *a treia* specie de *Vergel* este mai întâi petrecerea, apoi primirea și ospătarea oaspeților, care se adună la această petrecere. Vergelul acesta îl serbează numai feciorii; la el se invită și fetele mari împreună cu părinții lor.

sau „pocniți copii!”, ceilalți răspunzând cu toții într-un glas: „Hăi, hăi!” și pleznesc în același moment voinicește din bice.

<https://www.youtube.com/watch?v=Igwv7fbzHQ0> (4 minute)

e) Colinde

Ca parte integrantă a folclorului religios, colindele prezintă o valoare neprețuită prin originea și mai ales prin vechimea lor. Ele reprezintă cântecul nostru strămoșesc și una din cele mai vechi forme de manifestare a folclorului religios românesc. Oricare ar fi părerea specialiștilor în această privință, un lucru este sigur și anume că ele sunt foarte vechi, formându-se odată cu poporul român și cu răspândirea creștinismului pe meleagurile noastre.

Prezența în colindele și plugușoarele noastre a numelui lui "Bădică Traian" ne amintește de timpul formării poporului român și de strămoșii neamului nostru. După părerea unora, cele mai vechi colinde ar fi acelea care au refrenul "Lerui Doamne" sau "Alilerui Doamne", care ar fi forma arhaică, pe cât se pare, a cuvântului bisericesc „Aliluia”

Din tot ceea ce a săvârșit Dumnezeu pentru omenire, Întruparea Domnului ocupă un loc primordial „căci ce poate fi mai mare decât ca Dumnezeu să se facă om?”⁷ Fiul lui Dumnezeu S-a făcut Om nu pentru Sine, dintr-o necesitate proprie⁸, ci pentru a-i dovedi iubirea pentru creație și pentru a oferi omului posibilitatea apropierei lui de Dumnezeu.

Poporul român a conștientizat în ființa sa realitatea Nașterii Domnului, „la plinirea vremii”⁹, manifestându-și bucuria împlinirii prorociilor de veacuri prin acele cântece religioase consacrate Crăciunului – *colindele*.

<https://www.youtube.com/watch?v=tclRO66ESE0> (4 minute)

f) Călușarii

Călușarii reprezintă participanții la dansul Călușului, dans tradițional românesc, prezent în timpurile vechi atât în Moldova, Oltenia cât și în Transilvania.

Tineri îmbrăcați pe jumătate în militari (pantalonii), pe jumătate în costum popular, colindă în noaptea de Crăciun casele locuitorilor, ducând mai departe un obicei mai vechi, după unii, de 100 de ani. “Călușerul” îmbină colindele de Crăciun cu elemente din teatrul popular. Echipa este formată din zăcălău (taragotist), călușerii, adică șase feciori care joacă trei pe-o parte, trei pe alta și măscărușul (măscăriciul). În această formulă, tinerii, conduși de măscărici, care poartă o mască cu care îi sperie pe copii (pe vremuri era vopsit cu funingine) merg din casă în casă, prioritate având casele unde sunt fete de măritat. Pe fondul muzical asigurat de un taragotist și un toboșar, dansatorii susțin ritmul cu clinchetul zurgălăilor. Pe lângă dansul specific călușarilor,

obiceiul include și replici hazlii din registrul teatrului popular. Sunt urări adresate gazdelor, dar mai ales fetelor de măritat:

“Fete, feciori să trăiască/ Boi frumoși în poiată să crească/ Feciorii, fetele să fie ca florile/ Rumeni, veseli și frumoși/ La mulți ani! S-aveți noroc!// Porcul cel de clisă grasă/ Demăgan umblă prin casă/ Cu cuțitele-n spinare/ Ca să taie fiecare/ Câte-un dărab cât de mare//. Ia uitați-vă pă masă/ Să cântăm “Mulți ani trăiască!”.

<https://www.youtube.com/watch?v=AkIbOq0M-DM> (6 minute)

3. Încheiere:

Lecția se încheie cu o colindă, interpretată de toți cei prezenți în sala de clasă, iar în situația cursurilor on-line se poate asculta o colindă.

Afară ninge liniștit:

<https://www.youtube.com/watch?v=Lr7yf3tbgRU&list=RDQMuC25G9HbF88&index=6>

Afară ninge liniștit
Și-n casă arde focul,
Iar noi pe lângă mama stând,
De mult uitaram jocul.

În casă patul e făcut
Dar cine să se culce?
Când mama spunea de Iisus
Cu glasul ei cel dulce.

Cum s-a născut Iisus în fân
În ieslea cea săracă
Iar boii peste el suflau
Căldură ca să-i facă.

Și-au mai venit la el acolo,
Păstorii de la stână
Și îngerii cântau în cor,
Cu flori de crin în mână

Sărbători binecuvântate!

Fișă de lucru

Poveste de Crăciun

Era ajunul Crăciunului și, într-o casă mare și bogată, lângă un brad frumos împodobit, Măriuța citea o carte. Și una din povestiri spunea: „E ziua de naștere a Domnului Iisus Hristos. Ai vreun cadou pentru El?”

- Da, se gândi Măriuța, am foarte multe cadouri sub brad. Aș vrea să-i dau măcar unul lui Iisus, numai dac-ar vrea El să treacă pe la mine.. Deodată câinii din ogradă au început să latre. Era cineva la poartă. Da...un om bătrân...și așa de sărac... .Iute, Măriuța s-a dus să deschidă. Câinii nu mai lătrau și bătrânul a spus cu glas slab:

- Domniță, n-aveți o bucată de pâine?

- Ba da, a răspuns ea cu bucurie. Vino înăuntru, domnule, că ninge așa de tare!

Și Măriuța l-a luat de mână. Mâna lui era așa de rece! N-avea nici pantofi. Ce milă i-a fost Măriuței de el! Și după ce l-a luat în casă, la căldură, i-a dat o mulțime de cadouri pe care le primise ea în ziua aceea.

- Mulțumesc, domniță, spuse moșul cu lacrimi în ochi. Domnul să te binecuvânteze!

Apoi, moșul a plecat, iar Măriuța a adormit. În noaptea aceea, Iisus a venit la ea în vis și i-a spus: „*Tot ce ai dat omului aceuia sărac, mie mi-ai dat. Îți mulțumesc, Măriuța!*”

Temă:

Conștientizați și reflectați asupra pildei oferite de text, pornind de la întrebarea: Care este legătura dintre darurile oferite de către fetiță bătrânului și darul pe care i-l oferă Iisus?

Bibliografie:

1. Ioan Massoff, *Teatrul românesc*, Editura pentru literatură, vol. I, București, 1961, p. 36, 37 (1,3)
2. Grigorie M. Croitoru, Maria V. Croitoru, *Din folclorul copilor și al tinerilor din Aluniș*, Editura Caiete Silvane, 2008, p. 117 (2)
3. *Istoria teatrului în România*, vol. I, București, 1965, p. 109 (6)
4. Simion Fl. Marian „Sărbătorile la români” , Studiu etnografic, ed. Grai si Suflet-Cultura Nationala, Buc 2001, p.22, 44 (4,5)
5. Sf. Ioan Damaschinul, „Dogmatica” trad. D. Fecioru, București, 1938, p.145(7)
6. Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, „ Chipul nemuritor al lui Dumnezeu”, Craiova, 1987, p. 286, 290 (8)
7. Pr. Lect. Dr. Miron Erdei, în publicația „ Orizonturi Teologice”, Universitatea din Oradea, Facultatea de Teologie Ortodoxă, anul II – nr.3, iulie – septembrie 2001, Oradea, p.25 (9)

Link-uri:

www.bibliaortodoxa.ro

<https://www.youtube.com/watch?v=hg4L5IVwzY8>

<https://www.facebook.com/watch/?v=925669997588496>

<https://www.youtube.com/watch?v=ataNs9wqWP8>

<https://www.youtube.com/watch?v=uhIZgWkaetA>

<https://www.youtube.com/watch?v=Igwv7fbzHQ0>

<https://www.youtube.com/watch?v=tcIRO66ESE0>

<https://www.youtube.com/watch?v=AkIbOq0M-DM>

<https://www.youtube.com/watch?v=Lr7yf3tbgRU&list=RDQMUC25G9HbF88&index=6>

<https://Versuri.ro/w/h2g1>

